Język ANSI C

Pierwsze starcie.

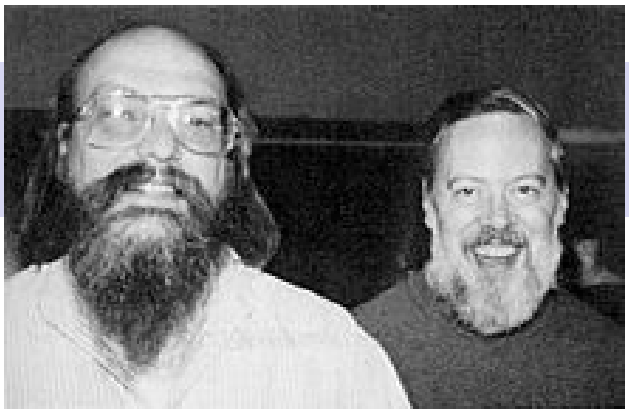

Znowu trochę historii

1972 Dennis Ritchie (Bell Labs.,New Jersey), projekt języka C na bazie języka B

1973 UNIX, jądro w C, pierwszy przenośny system operacyjny

1978 D. Ritchie, Brian Kernighan, *„The C Programming Language"*

1983 Bjarne Stroustrup, Język C++

1989 Standard ANSI C, standardowe C, „pure C", C89, C90

1999 Standard C99

2011 Standard C11

Struktura programu w C

```c
#include <stdio.h>          /* Dyrektywy preprocesora */
#define PI 3.1415

int main()                  /* Funkcja glowna */
{
    int i;                  /* Deklaracje */
    float x;

    i = 10 * PI;            /* Instrukcje */
    x = 1.0;

    return 0;
}
```

Najkrótszy program

Najkrótszy program w C

```
main(){}
```

Witaj świecie

```
#include<stdio.h>

int main()
{
   puts("Witaj swiecie!");
   return 0;
}
```

Język ANSI C

- mały język ale duże możliwości, ważna rola bibliotek
- pliki źródłowe `*.c`
- pliki nagłówkowe `*.h`, zawierają deklaracje typów i funkcji, nie zawierają instrukcji
- biblioteki: zbiory typów danych, stałych i funkcji
- biblioteki standardowe, np.: `stdio.h`, `math.h`
- dostęp do pamięci i rejestrów
- zwięzły kod - ale nie wolno przesadzać
- C nie chroni programisty przed nim samym

Słowa kluczowe

auto	double	**int**	**struct**
break	**else**	long	switch
case	enum	register	typedef
char	extern	**return**	union
const	**float**	short	unsigned
continue	for	signed	**void**
default	goto	**sizeof**	volatile
do	**if**	static	**while**

Dyrektywy preprocesora

Instrukcje zaczynające się od znaku #. Nie są słowami języka C i wykonywane są przed właściwą kompilacją.

- `include`
  dołączenie pliku nagłówkowego zawierającego definicje funkcji, typów i stałych

```
#include<stdio.h>
```

- `define`
  pozwala zdefiniować stałe lub przezwać słowa kluczowe

```
#define PI 3.1415
#define TRUE 1
#define FALSE 0
#define real float
```

Ogólnie o procesie kompilacji

- **preprocesor** wykonuje instrukcje zaczynające się znakiem # (dyrektywy preprocesora). Przygotowuje pliki do kompilacji.
  pliki źródłowe (`*.c, *.h`) ⇒ przetworzone pliki
  `#include<stdio.h>`
  `#define PI 3.14`

- **kompilacja** tłumaczy instrukcje C na kod maszynowy
  przetworzone pliki ⇒ pliki obiektowe (`*.obj, *.o`)

- **konsolidacja (linkowanie)** łączy pliki obiektowe w aplikację
  pliki obiektowe + biblioteki ⇒ program (`*.exe , a.out`)

Zmienne w komputerze

- **zmienne** są określone przez typ i unikatową nazwę
- każda zmienna zajmuje pamięć: 1B, 2B, 4B, 8B, ...
- adres zmiennej określa jej położenie w pamięci
- binarna reprezentacja zmiennych
- skończoność - liczby reprezentowane poprawnie w pewnym przedziale
- rozdzielczość - liczby rzeczywiste reprezentowane z pewną dokładnością

```
char a='C';
```

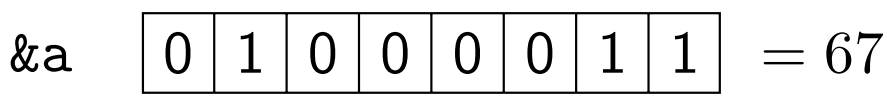

Podstawowe typy danych

typ	reprezentacja
`char`	znak (*character*), kod ASCII
	rozmiar 1 bajt
	zakres wartości $[-127, 128]$
`int`	liczby całkowite (*integer*)
	rozmiar 4 bajty
	zakres $[-2^{31}, 2^{31}]$
`float`	liczby rzeczywiste, zmiennoprzecinkowa (*floating point*)
	rozmiar 4B
	zakres $[-3.4 \times 10^{38}, 3.4 \times 10^{38},]$
	najmniejsza dodatnia wartość 1.17×10^{-38}
logiczny	brak typu logicznego
	wartość całkowita 0 to fałsz a wartość różna od 0 to prawda
`void`	typ pusty, brak typu

Deklaracja

powiązanie zmiennej, stałej lub funkcji danego typu z identyfikatorem (unikatową nazwą).

Identyfikatory

- dozwolone znaki: litery `a-z`, `A-Z`, cyfry `0-9`, podkreślnik `_`
- cyfra nie może być pierwszym znakiem
- małe i duże litery są rozróżniane: a $\neq$ `A`
- zarezerwowane słowa: zadeklarowane wcześniej identyfikatory, słowa kluczowe

Przykłady deklaracji zmiennych:

```
int a,b,c;
float srednica_kola;
char PewienZnak;
float x1, x2, x3;
```

```
int 0abc;
float średnica;
char pewien znak;
int wazna-zmienna;
```

Źle !

Instrukcja prosta

wyrażenie ;

```
a = x + 1;
```

Instrukcja prosta jest zawsze zakończona średnikiem.

Instrukcja złożona (blok instrukcji)

```
{
    instrukcja 1
    instrukcja 2
    instrukcja 3
}
```

```
{
    float x, y;
    x = 1.0;    y = 2.4;
    x = x + y;
}
```

Instrukcje sterujące

`if` `else` `do` `while` `for` `goto`

Operatory

Operatory arytmetyczne

`*` `/` `%` `+` `-`

Operatory relacji

`<` `>` `<=` `>=` `==` `!=`

Operatory logiczne

`!` `&&` `||`

Operator przypisania

`=`

Operacja przypisania wartości

```
zmienna = wyrażenie;
```

```
int i, j, k;                          /* deklaracja */
float x = 1.5;                        /* inicjalizacja */
float y = 1.5e-5;
char znak = 'A';

i = i + 3;                          /* brak inicjalizacji */
3 = x;                              /* zle */
x + y = x - y;                      /* zle */
znak = 65;
```

	przypisanie	porównanie
C	`a = 3`	`a == 3`
Pascal	`a := 3`	`a = 3`
pseudo-kod	$a \leftarrow 3$	$a = 3$

Operatory arytmetyczne

*	mnożenie	`x * y`	$x \cdot y$
/	dzielenie	`x / y`	$\frac{x}{y}$
+	dodawanie	`x + y`	$x + y$
-	odejmowanie	`x - y`	$x - y$
%	reszta z dzielenia (modulo)	`x % y`	$x \mod 2$

- Reszta z dzielenia (modulo, %) określona jest tylko dla argumentów całkowitych
- Operator dzielenia / dla argumentów całkowitych realizuje **dzielenie bez reszty!**

`1/2` $\rightarrow$ `0`
`1/2.0` $\rightarrow$ `0.5`

Priorytety operatorów

*	/	%	wyższy priorytet
+	-		niższy priorytet

Dla operatorów o takim samym priorytecie obliczenia są wykonywane od lewej do prawej.

$$z = \frac{x}{2y}$$

```
z = x / 2 * y;        /* zle */
z = x / (2 * y);
```

$$z = \frac{x - y}{x + y}$$

```
z = x - y / x + y;      /* zle */
z = (x - y) / (x + y);
```

W razie wątpliwości użyj nawiasów okrągłych.

```
#include<stdio.h>
```

`stdio.h` - **St**an**d**ard **i**nput/**o**utput, biblioteka obsługująca komunikację ze standardowym wejściem i wyjściem aplikacji.

Funkcja printf()

formatowane wyjście (wyświetlanie w terminalu)

```
printf("format", arg1, arg2, ... )
```

Funkcja scanf()

formatowane wejście (odczyt z klawiatury)

```
scanf("format", adres1, adres2, ... )
```

Format

specyfikator	znaczenie	przykład	wynik
%f	zmiennoprzecinkowa	`printf("%f",3.14);`	3.140000
%.2f	2 miejsca po przecinku	`printf("%.2f",3.14);`	3.14
%d	dziesiętna	`printf("%d",75);`	75
%c	znak	`printf("%c",75);`	K
%x	szesnastkowy	`printf("%x",75);`	4b

Przykład z większą liczbą argumentów

```
int a=2;
int b=3;
printf("Liczba %d plus %d wynosi %d\n", x, y , x + y);
```

Wynik:

```
Liczba 2 plus 3 wynosi 5
```

Symbole specjalne

symbol	znaczenie	przykład	wynik
\n	nowa linia	printf("n\nn")	n n
\t	tabulator	printf("t\nt")	t t
\"	"	printf("raz \"dwa\"")	raz "dwa"
\\	ukośnik \	printf("C:\\Users\\")	C:\Users\
%%	%	printf("%d%%", 5)	5%
\?	?	printf("Jeszcze raz\?")	Jeszcze raz?

Przykład

```
printf("P\tj\tz\nr\te\ta\no\ts\tb\ng\tt\ta\nr\t \t");
printf("w\na\t \tn\nm\t \te\no\nw\na\nn\ni\ne\n");
```

☞ printf–specjalne.c

SCANF - KILKA WAŻNYCH UWAG

- specyfikator formatu powinien pasować do typu zmiennej

```
int a;
scanf("%f",&a);                    /* problem !!! */
```

- drugim argumentem funkcji `scanf` jest adres zmiennej (pamiętaj o &)
- formaty %f i %d pomijają poprzedzające liczbę białe znaki
- znak niepasujący do formatu przerywa wczytywanie i pozostaje w strumieniu wejściowym

```
char a;
float x,y;
scanf("%f%f",&x,&y);          /* wczytanie 2 liczb */
scanf("%c",&a);               /* czyta jeden znak */
```

Przykład: pole i obwód koła

```c
#include <stdio.h>
#define PI 3.14159

int main()
{
    float r,pole,obw;

    printf("Podaj promien kola\nr= ");
    scanf("%f",&r);

    pole = PI*r*r;
    obw  = 2*PI*r;

    printf("Pole kola o promieniu %f wynosi %f\n",r,pole);
    printf("Obwod kola o promieniu %f wynosi %f\n",r,obw);

    return 0;
}
```

☞ kolo.c

Instrukcja warunkowa if else

Warunek if (jeżeli)

```
if ( wyrażenie )
    instrukcja
```

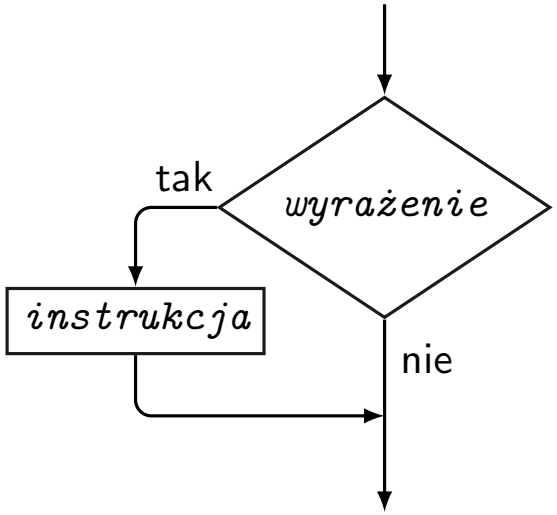

Przykład:

```
if( x > 0 ) printf("liczba dodatnia");

if ( x % 2 == 0 )
{
    printf("liczba parzysta");
    x=x-1;
}
```

Instrukcja warunkowa if else

Warunek if else

```
if ( wyrażenie )
    instrukcja 1
else
    instrukcja 2
```

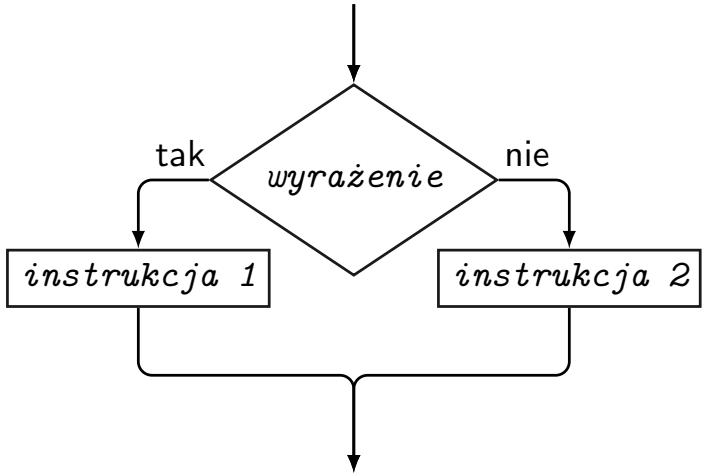

Przykład:

```
if( x % 2 ) printf("liczba nieparzysta");
else printf("liczba parzysta")

if ( x > 0 )
{
   printf("liczba dodatnia");
   x=x-1;
}
else x=0;
```

Operatory relacji

operator	znaczenie	przykład	mat.
<	mniejszy niż	`x < y`	$x < y$
>	większy niż	`x > y`	$x > y$
<=	mniejszy lub równy	`x <= y`	$x \leqslant y$
>=	większy lub równy	`x >= y`	$x \geqslant y$
==	równy	`x == y`	$x = y$
!=	różny	`x != y`	$x \neq y$

Operatory logiczne

operator	znaczenie	przykład	mat.
!	negacja (NOT)	`!x`	$\neg x$
&&	koniunkcja (AND)	`x>1 && y<2`	$x > 1 \wedge y < 2$
||	alternatywa (OR)	`x<1 || y>2`	$x < 1 \vee y > 2$

x	!x
0	1
1	0

x	y	x && y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

x	y	x || y
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

Przykłady

```
if ( x > 0)
   if ( x < 10 )
      printf("liczba wieksza od 0 i mniejsza niz 10");

if ( x > 0 && x < 10 )
   printf("liczba wieksza od 0 i mniejsza niz 10");

if (!(x > 0)) printf("liczba ujemna lub zero");

if ( !x > 0 ) printf("\?");
if ( x+1 > y-1 ) printf("\?");
if ( x  || ! y && z) printf("\?");
```

Kolejność operatorów: !, arytmetyczne, relacji, &&, ||
W razie wątpliwości użyj nawiasów okrągłych.

Przykład: Równanie z jedną niewiadomą

Problem: znajdź miejsce zerowe funkcji liniowej

$$f(x) = ax + b$$

Algorytm 1 Równanie z jedną niewiadomą

Dane wejściowe: współczynniki $a, b \in \mathbb{R}$

Wynik: miejsce zerowe $x_0 \in \mathbb{R}$ lub informacja o braku rozwiązania

1: **jeżeli** $a \neq 0$ **wykonaj**
2: $\quad x_0 \leftarrow -\frac{b}{a}$
3: $\quad$ **wypisz:** x_0
4: **w przeciwnym wypadku**
5: $\quad$ **wypisz:** `Brak rozwiązania`

```c
#include <stdio.h>

int main()
{
    float a, b, x0;

    printf("Podaj wspolczynniki rownania\n");
    printf("a = "); scanf("%f",&a);
    printf("b = "); scanf("%f",&b);

    if( a != 0.0 )
    {
        x0=-b/a;
        printf("x0 = %.4f\n",x0);
    }
    else printf("Brak rozwiazan\n");

    return 0;
}
```

☞ linia.c

Pętla while (dopóki)

```
while ( wyrażenie )
    instrukcja
```

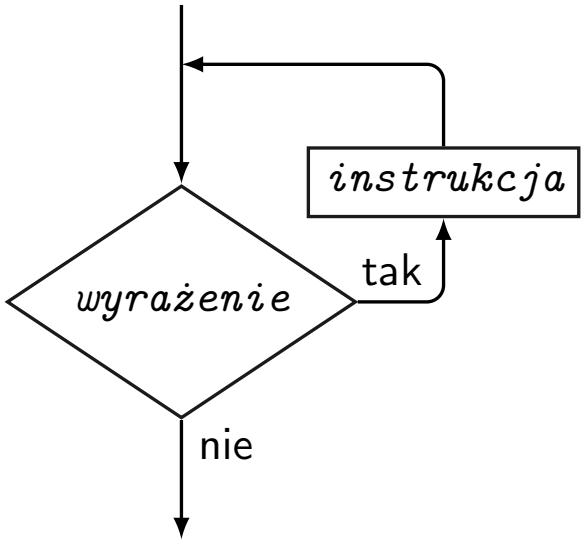

Przykład

```
int n = 10;
while( n > 0 )
{
    printf("%d\n", n);
    n = n - 1;
}
```

Pętla nieskonczona

```
while(1) printf("C");
```

Przykład: wyznaczanie silni $n!$

Problem: wyznaczenie wartości silni $n! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \ldots \cdot n$

Algorytm 2 Silnia

Dane wejściowe: liczba całkowita $n \geqslant 0$
Wynik: wartość $x = n!$

1: $i \leftarrow 2$
2: $x \leftarrow 1$
3: **dopóki** $i \leqslant n$ **wykonuj**
4: $\quad x \leftarrow x \cdot i$
5: $\quad i \leftarrow i + 1$
6: **wypisz** x

```c
#include<stdio.h>

int main()
{
   int x, i, n;

   printf("n = ");  scanf("%d",&n);

   if(n<0)
   {
      printf("Zle dane: n<0\n");
   }
   else
   {
      i=2;  x=1;
      while( i <= n )
      {
         x = x * i;
         i = i + 1;
      }
      printf("%d! = %d\n",n,x);
   }
   return 0;
}
```

☞ silnia.c

Bądź kompilatorem

Wypisywanie podzielników liczby całkowitej

```
1  #include<studio.h>;
2
3  char main()
4  {
5     int n
6
7     printf("Podaj liczbe calkowita wieksza od zera: ");
8     scanf("%f",n);
9
10    if(n <= 0)
11       if ( n=0 ) printf("To jest zero!\n");
12    else
13    {
14       printf("Dzielniki liczby %d:\n ",n);
15       int i;
16       while( i<n );
17       {
18          if( n % i )  printf("%c/n",i);
19          i = i + 1;
20       }
21    }
22    return 0;
23 }
```

Bądź kompilatorem

```c
#include<stdio.h>                                   /* studio.h, srednik */

int main()                                                    /* int */
{
   int n,i=1;                    /* srednik, deklaracja, inicjalizacja */

   printf("Podaj liczbe calkowita  wieksza od zera : ");
   scanf("%d",&n);                                    /* format, adres */

   if(n <= 0)
   {                                                        /* nawiasy */
      if ( n==0 ) printf("To jest zero!\n");                    /* == */
   }
   else
   {
      printf("Dzielniki liczby %d:\n",n);
      while( i<=n )                        /* srednik, p. nieskonczona */
      {
         if( n % i == 0 )  printf("%d\n",i);          /* %d, \n, == */
         i = i + 1;
      }
   }
   return 0;
}
```

☞ liczba–ok.c

Graficzna postać kodu

```
1 #include <stdio.h>
2 int nwd(int a,int b){int c;
3 while(b!=0){c=a%b;a=b;b=c;}
4 return a;} int main(){
5 int a,b; printf("Podaj dwie li"
6 "czby calkowite: "); scanf("%d %d",
7 &a,&b); printf("NWD(%d,%d) = %d\n",
8 a,b,nwd(a,b));return 0;}
```

☞ **nwd–balagan.c**

- Czytelność przede wszystkim
- ☞ The International Obfuscated C Code Contest

```c
#include<stdio.h>
int nwd(int a,int b)
{
int c;
while (b!=0)
{
c=a%b;
a=b;
b=c;
}
return a;
}
int main()
{
int a,b;
printf("Podaj dwie liczby calkowite: ");
scanf("%d %d",&a,&b);
printf("NWD(%d,%d) = %d\n",a,b,nwd(a,b));
return 0;
}
```

☞ nwd–balagan2.c

Styl Allmana (BSD)

```
int main()
{
    int i;

    scanf("%d", &n);
    i=0;
    while (i < n)
    {
        if( i % 2 )
        {
            printf("%d\n",i);
        }
        i = i + 1;
    }
    return 0;
}
```

Styl K&R (GNU)

```
int main()
{
    int i, n = 100;

    scanf("%d", &n);
    i=0;
    while (i < n){
        if( i % 2 ){
            printf("%d\n",i);
        }
        i = i + 1;
    }
    return 0;
}
```

Wcięcia

Graficzna postać kodu

- Wewnętrzne bloki instrukcji wcięte względem zewnętrznych
- Instrukcje w jednym bloku zaczynają się w tej samej kolumnie
- Nie przesadzaj z długością linii (max. 78 znaków)
- Oddzielaj deklaracje zmiennych od instrukcji lub grupy spójnych instrukcji pustymi liniami
- Długie ciągi instrukcji warto rozbić na kilka linii i otoczyć nawiasami

```
while ( a < b && wplata(x) != -1 ) {
    if ( w != NULL ) {
        a = a - 1 + sin(PI * 2);
    }
}
```

- Python - wcięcia elementem składni języka

Komentarze w C

- Komentarz blokowy umieszcza się pomiędzy /* a */. Zawieraja informacje dla czytających kod (nie są kompilowane).

```
int main()
{
    /* Wszystko co tutaj jest napisane
       jest komentarzem i nie zostanie skompilowane */

    int x;    /* Bardzo wazna zmienna */
    int y;    // Komentarz do konca linii
}
```

- Nie komentuj oczywistych rzeczy, raczej opis sensu operacji

```
i = i + 1;    /* Zwiekszenie licznika o 1 */
i = i + k;    /* Ustawienie indeksu na ostatni element */
```

- Komentarz liniowy // niedostępny w C89 !

Standard C99

- funkcje `inline`
- deklaracje zmiennych w dowolnym miejscu w programie
- typ logiczny (`bool`), `long long int`
- tablice o zmiennej liczbie elementów
- komentarze w stylu C++ `// to jest komentarz`
- biblioteki, np,: `complex.h`, `stdbool.h`

Uwaga: nie wszystkie kompilatory wspierają pełny standard C99 dlatego ANSI C daje największą szansę na przenośność.

- każdą zmienną trzeba zadeklarować (określić typ i nazwę)
- przejrzystość: czytelne nazwy zmiennych i wcięcia
- nie zapomnij o średniku na końcu instrukcji
- operator przypisania `a=b` a operator porównania `a==b`
- najpierw deklaracja potem użycie
- inicjuj zmienne

Literatura dodatkowa

David Griffiths, Dawn Griffiths *„Rusz głową! C.”*, Helion, Gliwice, 2013.

„Kurs programowania w C”, WikiBooks, `http://pl.wikibooks.org/wiki/C`

„C Programming Tutorial”, Tutorials Point, `http://www.tutorialspoint.com/cprogramming/`